

Otizm Spektrum Bozukluđu Yaygın Gelişimsel Bozukluđu Olan Öğrenciler ve Özellikleri

Otizm

Yaşamın erken dönemlerinde başlayan ve yaşam boyu süren, sosyal ilişkiler, iletişim, davranış ve bilişsel gelişmede gecikme ve sapma gibi özellikler gösteren nöropsikiyatrik bir bozukluk olarak kabul edilmektedir.

Otizm spektrum bozukluğu bir ruh hastalığı değildir, ancak belirtileri bazı ruh hastalıklarını çağrıştırabilir. Yapılan bilimsel araştırmalar, otizm spektrum bozukluğunun çocuk yetiştirme özellikleriyle ya da ailenin sosyoekonomik özellikleriyle ilişkisi olmadığını göstermektedir.

Atipik Otizm

Dil ve sosyal iletişimle ilgili sorunlar, aşırı çekingenlik, aşırı utangaçlık, gündelik ve özel yaşamda belli ilkelere aşırı katı yaklaşım ve bağıllık gibi durumlarla ilişkili olarak göz önüne alınabilir.

Atipik otizmde ilerleyen yaşlarda tanı değişebilir ve bir kişilik özelliğine dönüşebilir. Otizm belirtileri zamanla kaybolabilir; iyi eğitimle ve elverişli şartlarda tamamen normale dönebilir. Ağır formu yoktur ve hafif otizmden ayrılması zordur. Bu nedenle normal gelişimin bir parçası olarak görülebilir.

Asperger Sendromu

Çok sınırlı konularda ve dar çerçeveli alanlarda derin bilgilere sahiplerdir, bu nedenle bu çocuklara “küçük profesör” yakıştırması yapılır. Otizmden farklı olarak zamanında konuşmaya başlarlar; aşırı bilgiçlik ve el becerilerinde özel sorunlar görülebilir.

Bu çocuklar normal veya üstün zekaya sahiptirler. Mekanik oyuncaklara çok düşkündürler ve ilgi alanı sınırlı olan insanlarla daha iyi yakınlık kurarlar. Amaçsızca birtakım nesnelere toplayabilirler, öz bakım sorunları yoktur.

Asperger Sendromu'nun klinik özellikleri şöyle sıralanabilir: Normal dil gelişimi, normal zeka ve hatta bazen üstün zekaya sahip olma, beceriksizlik, bilgiççe ders veriyormuş gibi konuşma tarzı, anti sosyal şiddet içeren davranışlar görülmektedir. Görülme sıklığı 1000'de 1'dir. Erkeklerde 2-4 kat daha fazladır. Tanı genelde 5 yaş civarında konabilir. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve depresyonla eş zamanlı görülebilir.

Sosyal etkileşim sorunları

Sözel olmayan davranışlarda yetersizlik

- Sıra dışı göz kontağı özellikleri: Göz kontağı hiç kurmamak, çok kısa süreli kurmak ya da alışılmadık biçimde kurmak. Örneğin, birden bire gözlerini karşısındakinin gözlerine dikmek ve kaçırmak gibi.
- Jest ve mimik kullanımında sınırlılık: Konuşurken çok az jest ve mimik kullanmak.
- Başkalarına yaklaşmada sıra dışı özellikler: Sosyal ortamların gerektirdiği mesafeyi ayarlayamamak. Başkalarına fazla yakın ya da uzak durmak.
- Ses kullanımında sıra dışılık: Konuşurken alışılmadık ses kalitesi ve vurgu özellikleri kullanmak.

Yaşa uygun akran ilişkileri geliştirememek

- Arkadaşlık kurmakta zorlanmak: Çok az sayıda arkadaşına sahip olmak ya da hiç arkadaş edinmemek.
- Akranlarla etkileşimde bulunmama: Kendi yaşlılarıyla oynamada, konuşmada bv. çok isteksiz davranmak. Örneğin, yalnızca kendisinden çok küçük ya da büyük kişilerle etkileşimde bulunmak.
- Yalnızca özel ilgilere dayalı ilişkiler geliştirmek: Belli kişilerle, yalnızca belli ilgilere dayalı olarak (favori konularda) etkileşimde bulunmak.
- Grup içinde etkileşimde bulunurken zorlanmak: İşbirliğine dayalı oyunların kurallarına uymakta zorlanmak.

Başkalarıyla zevk, başarı ya da ilgi paylaşımında sınırlılık

- Yalnız olmayı tercih etmek: Başkalarının genellikle aile üyeleriyle ya da arkadaşlarıyla birlikte yaptığı pek çok şeyi (TV izlemek, yemek yemek, oyun oynamak vb.) yalnız başına yapmayı yeğlemek.
- Belli olay ya da durumlara başkalarının dikkatini çekme çabası göstermemek. Örneğin, şaşırtıcı bir durum karşısında başkalarına işaret etmemek, bir şey başardığında başkalarıyla paylaşmamak vb.
- Sözel övgü karşısında tepki vermemek: Başkalarının kendisine yönelttiği övgü sözleri ya da sözel onaylamalar karşısında çok az tepki vermek ya da hiç tepki vermemek. Örneğin, hoşnutluk belirtisi göstermemek.

Sosyal-duygusal davranışlarda sınırlılık

- Başkalarının ilgisi karşısında tepkisiz kalmak: Birileri kendisine seslendiğinde ya da kendisiyle etkileşmek istediğinde tepki vermemek, duymuyormuş ya da fark etmiyormuş gibi davranmak.
- Başkalarının yaptıklarına karşı ilgisizlik: Ortama birinin girmesi, ortamdaki birinin çıkması, birinin konuşmaya başlaması gibi başka çocukların çok ilgisini çeken bazı olaylar karşısında ilgisiz kalmak: böyle durumlarda, gülümseme gibi hoşnutluk ya da

İletişim Sorunları

Dil gelişiminde gecikme

- İki yaşından büyük olup da tek bir sözcük bile söylememek.
- Üç yaşından büyük olup da iki sözcüklük basit ifadeler (Baba git. Vb.) kullanmamak.
- Konuşma başladıktan sonra basit bir dilbilgisi yapısı kullanmak ya da belli yanlışları tekrarlamaya devam etmek.

Karşılıklı konuşmada zorluk

- Karşılıklı konuşma başlatmada, sürdürmede ve sonlandırmada önemli sorunlar göstermek: Örneğin, bir kez konuşmaya başlayınca konuşmayı uzun bir monolog şeklinde sürdürmek ve karşısındakilerin yorumlarını göz ardı etmek.
- Konuşma konularında seçicilik: Kendi favori konuları dışındaki konularda çok zor ve isteksiz olarak konuşmak.

Sıra dışı ya da yinelenen dil kullanmak

- Başkalarının kendisine söylediklerini tekrarlamak.
- Televizyondan duyduklarını ya da kitaplardan okuduklarını, ilişkisiz zamanlarda ve bağlam dışı olarak yinelenmek.
- Aşırı resmi ve didaktik konuşma özellikleri.

Gelişimsel düzeye uygun olmayan oyun

- Senaryolu oyunlarda sınırlılık: Oyuncaklarla evcilik, okulculuk, doktorculuk vb. hayali oyunlar oynamamak.
- Sembolik oyunlarda sınırlılık: Bir nesneyi başka bir nesne olarak (küpü mikrofon olarak vb.) kullanarak oyun oynamamak.
- Oyuncaklarla alışılmadık biçimlerde oynamak. Örneğin; topu zıplatmak yerine sürekli olarak bir eliyle vurmak, Legoları birbirine takıp bir şeyler yapmak yerine sıraya dizmek vb.
- Sosyal oyunlara ilgisizlik: Küçük yaşlardayken, 'ce- e' vb. sosyal oyunlara karşı ilgi göstermemek.

Sınırlı-Tekrarlayıcı İlgil ve Davranışlar

Sınırlı alanda, yoğun ve sıra dışı ilgilere sahip olmak

- İlgil takıntıları: Bazı konulara karşı aşırı ilgi duymak ve başka konuları dışlayarak sürekli o konularla ilgili konuşmak, okumak, ilgilenmek vb. istemek
- Bazı sıra dışı konulara aşırı ilgi duymak. Örneğin; astrofizik, uçak kazaları ya da sulama sistemleri.
- İlgil duyduğu konularla ilgili ince ayrıntıları anımsamak: Kendi favori konularındaki en ince ayrıntıları bile ezbere bilmek.

Belli düzen ve rutinlere ilişkin aşırı ısrarcılık

- Belli etkinlikleri her zaman belli sırayla yapmak istemek: Örneğin, arabanın kapılarını hep aynı sırayla açmak ya da kapatmak.
- Günlük rutinlerde değişiklik olmamasını istemek: Örneğin, eve gelirken hep aynı güzergahı izlemek ya da eve geldiğinde önce televizyonu açıp sonra tuvalete gitmek.
- Günlük yaşamdaki değişiklikler karşısında aşırı tepki göstermek: En ufak bir değişiklik karşısında aşırı kaygılanmak ya da öfke nöbeti yaşamak.
- Değişiklikleri daha kolay kabullenebilmek için meydana gelecek değişikliklerle ilgili önceden bilgi sahibi olmaya gereksinim duymak.

Tekrarlayıcı (kendini uyarıcı) davranışlar

- Sıra dışı beden hareketleri: Parmak ucunda yürümek, çok yavaş yürümek, kendi eksenini etrafında dönmek, durduğu yerde sallanmak, farklı bir beden duruşuna sahip olmak vb.
- Sıra dışı el hareketleri: Ellerini sallamak, parmaklarını gözlerinin önünde hareket ettirmek, ellerini farklı biçimde tutmak vb.

Nesnelerle ilgili sıra dışı ilgiler ve takıntılar

- Nesneleri sıra dışı amaçlarla kullanmak: Örneğin, oyuncak arabanın tekerleklerini çevirmek ya da oyuncak bebeğin gözlerini açıp kapatmak vb. davranışları tekrar tekrar yapmak.
- Nesnelerin duyuşal özellikleriyle aşırı ilgilenmek: Örneğin, eline aldığı her nesneyi koklamak ya da gözlerinin önünde tutarak ve evirip çevirerek incelemek.
- Hareket eden nesnelere aşırı ilgi göstermek: Örneğin, tekerlek ya da pervane gibi dönen nesnelere, akan su ya da yanıp sönen ışık gibi hızlı hareket eden görüntülere uzun sürelerle bakmak.
- Nesne takıntıları: Bazı sıra dışı nesnelere (bir silgi ya da küçük bir zincir parçası vb.) elinden bırakmak ya da gözünün önünden ayırmak istememek.